

ZAMENHOF FAVORS AMERICA

IN AN OPEN LETTER to the Esperantists of America, Dr. Zamenhof sends his cordial greeting and good wishes for the success of the Chautauqua Congress, and recognizes the timeliness and importance of having the Fifth International Congress of Esperantists in America. This letter assures us that, so far as consistent with his position, *he will give us his personal support:*

Varsovio.

Al ĉiuj esperantistoj, kiuj kunvenis en Chautauqua, mi sendas mian koran saluton. Mi esperas ke la kunveno estos tre fruktoporta, ke ĝi havos tre gravan signifon por la esperantismo en Ameriko, forte puŝos tie antaŭen nian aferon kaj preparos la teron por la estonta tre glora universala kongreso esperantista en Ameriko.

L. L. ZAMENHOF

Warsaw.

To all Esperantists convened in Chautauqua I send my cordial greeting. I hope that the convention will be very fruitful, that it will have a very important significance for "Esperantism" in America, will strongly push forward our cause there, and will prepare the ground for the future very glorious universal Esperantist Congress in America.

WORLD PROGRESS OF ESPERANTO

IT MAY BE said, with comparative accuracy, that few modern people who read the review and make a fairly supportable pretention of keeping pace with the world's progress, have not learned something of the history of Esperanto and the general movement for an international language. It is not the purpose here to give a history of the early movement, nor to reply to the the many arguments against it. It is well established in history that new ideas and inventions remain the subject of ridicule and opposition from the unthinking long after they have become firmly established in merit and usefulness. For over three hundred years the enlightened world has believed that we live upon a planet; but in spite of this there are still schools of elegance and culture where this is sturdily denied and ingeniously contradicted.

All arguments against Esperanto are reduced to ashes by the red-hot facts in the case. People *can* and *do* acquire a reading and writing knowledge of it in from one week to three months. People *can* and *do* learn to speak it from books alone, and to speak it with far greater accuracy than the average person can learn to speak any foreign tongue without actual residence among the natives of that tongue. People *can* and *do* understand the Esperanto of foreigners with a *marvelous minimum* of difficulty. All for the reason that the language is based for the most

part upon root-words and sounds which already exist in the majority of languages, contains few vowels, with such broad distinction between them that confusion is impossible, and is absolutely phonetic. To cover the world's progress of Esperanto even briefly would require a volume of several hundred pages, and it is possible here to present only a very inadequate synopsis of it:

ALGIERS.

Some time has passed since the arrival of the little mimeographed newspaper, "Afrika Esperantisto." That has been the sole source of information concerning affairs in North Africa.

ARGENTINA.

There was no organized Esperanto movement in Argentina at the date of latest information from that country.

Several prominent newspapers have given the language favorable reviews and it is expected that organized propaganda will result in the near future.

AUSTRIA.

The group at Vienna is taking on great activity and promises to be well represented at the Congress in Dresden.

AUSTRALIA.

From all parts of the continent come inquiries about the language, and one may believe in the early establishing of an association by the Esperantists there.

BELGIUM.

It is remembered that Belgium first gave official consideration to the claims of Esperanto as an international language, sending its representative to the congress in Cambridge. Now comes the information that the study of Esperanto

is compulsory in the military schools of that country, and in Antwerp they teach it in the public schools.

BOHEMIA.

The Jubilee Exposition, which celebrates the sixtieth year of the reign of Emperor Francis Joseph I, will take place in Prague, from May to October of the present year. The managers of the exposition are using Esperanto a great deal for advertising the affair, and several of the Esperanto gazettes of Europe have issued supplements about it. There will be an official invitation to the participants in the Dresden Congress to visit the exposition.

BRAZIL.

The latest information from this country concerns the formation of new groups in the cities of Parana, Pouzo, San Paulo and other places.

BULGARIA.

The Bulgarians will hold a national Esperanto congress this year, at Shumen.

CANADA.

The group at Toronto is quite wide-awake and strong, and 500 persons attended the lecture of M. Privat in that city. There are several other groups in the Dominion.

CHILI.

In the coming December there will be a convention of scientists from the two Americas, in Santiago. Among them will be several Esperantists, and there will be an effort to interest the congress in the language.

DENMARK.

Esperanto is progressing well in Denmark. They are constantly founding clubs and arranging courses.

FINLAND.

From "Finna Esperantisto" it is learned that up to date more than 6,000 text-books for Esperanto have been sold in this small but very progressive country.

FRANCE.

There has been founded in Paris an Esperanto resort, where they keep a library, games, etc., and one can always find Esperantists and speak the lan-

guage. It is open from ten in the morning to the same hour in the evening, and the monthly admission card costs ten cents. It will be a fine thing for travelers. In Rouen, the city council has given the Esperanto club a room, which is open every evening except holidays. An Esperanto summer resort has been arranged at Neuville-Sur-Saone. Many eminent and energetic Frenchmen advocate the organization of an international Esperanto academy.

GIBRALTAR.

A daily newspaper published at this British military city gave not long ago an account of the enthusiastic reception of Dr. Yemans, an American Esperantist who now lives in the Philippine Islands. The international language is constantly growing among the soldiers of all countries.

GREAT BRITAIN.

The yearly convention and consultation of the British Esperanto Association will take place in Edinburgh, the 6th to the 8th of June. On account of the growth of the business of the Association it now has a new office and rooms in the Museum Stations Buildings, 133-136 High Holborn, London, W. C.

HOLLAND.

The General Military Journal now has a regular department of Esperanto.

HUNGARY.

There is a central propaganda society in Budapesth, though the general educational and political conditions of the country seem to retard progress. The predominance of Magyars in political affairs and their suppression of languages other than their own makes even the idea of a neutral language quite unwelcome.

INDIA.

According to a report by the secretary of the society there, the Esperantists met every week in Calcutta during the eight months preceding January. Our American friends in Boston, New York, Philadelphia, Chicago, etc., who thought it useless to meet in the sum-

mer, might get a lesson from this. Summer in Calcutta is as warm as—well, select your own comparison. The movement also prospers in Jetpur, Jamnagar, Surat, Ahmedabad, Rawalpindi, and other places.

IRELAND.

The Irish Esperanto Association was formed early this year, as an outgrowth of the movement in England.

JAPAN.

The central propaganda society of Japan has about one thousand members, and the minister of education has given the language every encouragement. A Japanese-Esperanto magazine is published at Tokyo.

JAVA.

Throughout the Dutch and British possessions of the East Esperanto is well disseminated, and a society exists in the island of Java.

KOREA.

From both Russia and Japan the Esperanto propaganda is invading this country and will doubtless make a growth commensurate with the general advancement of the country.

MADAGASCAR.

Esperanto was "planted" in this island by the French, and has made remarkable growth.

MALTA.

There has long been a strong Esperanto movement in this little island, and the "Maltese" have issued many brochures and a periodical.

MEXICO.

The Mexican Theosophical Society has proposed to the World Theosophical Union the taking of Esperanto as an official international language of the Theosophists.

NEW ZEALAND.

In this distant island *Amerika Esperantisto* has subscribers, and of course there is sold also "The American Esperanto Book."

NORWAY.

Norway has no national society for Esperanto propaganda, though there is wide-spread interest in the language and a number of text books available for Norwegians.

PANAMA.

Many Americans living in the Canal Zone and the Republic of Panama are interested in Esperanto.

PARAGUAY.

On the border of this country is being organized a co-operative colony, managed by Americans, but expecting to embrace in its citizenship people from all nations. The official language of the colony is to be Esperanto.

PERU.

This was the first South American country to take up Esperanto, and the legislature voted a small subsidy to the propaganda of the language. Peru has had an Esperanto periodical for four years.

PHILIPPINES

There is in Manila a strong society of American, Spanish and Filipino Esperantists, and they publish a good gazette in Esperanto, English, Spanish and one of the island languages.

ROUMANIA.

In the present year there was founded a large society of Esperantists in Galatz. They publish a good journal, "Rumena Esperantisto."

RUSSIA.

An unauthenticated report says that they are teaching Esperanto in the naval school at Vladivostok. That city has been for a long time the home of skilled Esperantists. In St. Petersburg there is a new magazine, the name of which is "Espero." Thus the two in St. Petersburg and the "Pola Esperantisto," now published at Warsaw, make in all three Esperanto publications in Russia.

SAMOS.

In this small island, inhabited by Greeks under Turkish rule there is a

large and enthusiastic Esperanto society, which has published several works in Greek and Esperanto.

SCOTLAND.

The Esperanto movement in Scotland is a part of the British, the Scots being members of the British Esperanto Association. There are strong societies in Edinburgh, Glasgow, and other cities of Scotland.

SWEDEN.

From the files of the official gazette, "Esperantisten," it seems that Esperanto is not progressing much, although there are no signs that it is losing ground. Certainly it is not growing

there as rapidly as in other countries of northern Europe.

SWITZERLAND.

One of the most noteworthy things of the present time in Switzerland is the acceptance of accounts and checks according to the scale of the international auxiliary money, which the Swiss clearing house, at Geneva, has done. These checks are not alone excellent propaganda matter for the cause of an international language, but will greatly help in conducting international business. One can have specimen checks on request, from "Esperanto," No. 8, Rue Bovy-Lysberg, Switzerland.

In The Field of Practical Use

THE DEVELOPMENT of the practical side of Esperanto must of necessity follow at some distance the van of the propaganda, but as the possible applications of the language are almost without limit we may expect to see a tremendous growth of the practical side within the next few years. In fact, everything which has been accomplished in that direction so far may be regarded as comparatively nothing except as indicating the trend of affairs.

THE RED CROSS.

The International Red Cross and all peace societies have been besieged by representatives of Esperanto for some years. There is an international peace society composed wholly of Esperantists, and the Red Cross Society will send a delegate to the Esperanto Congress at Dresden in August. W. T. Stead, the well-known London journalist and publisher of the Review of Reviews, in attendance at the Hague Conference last summer, openly expressed the opinion that the Esperanto

Congress was more of a peace-bringing affair than that of the Hague, where days of valuable time were consumed in the necessary translations.

CHRISTIAN ENDEAVOR SOCIETIES.

The United Societies of Christian Endeavor, which have made such great progress in the United States and England, are using Esperanto to extend their propaganda in Continental Europe. With 8,000 British societies and 956 locals on the continent, they publish their official organ in Esperanto, thus making it available for their members in any part of the world. The Christian Endeavor World, organ of the movement in the United States, has had an Esperanto department for the last two years, in which is now appearing serially a translation of the Book of John.

GOOD TEMPLARS.

The Good Templars now have an international password in Esperanto. At their recent international convention in Washington, it was recommended that all members learn Esperanto, especially all delegates to international conventions. The great amount of time lost in transla-

tions was the usual convincing argument.

POLICE.

The international European organization of police, government detectives, etc., has taken up Esperanto as a practical means of facilitating the pursuit of criminals and the performance of other duties which require a knowledge of more than one tongue.

MASONS.

Esperantist Free Masons held a conference in Cambridge, England, last summer, and there is widespread enthusiasm among Masons throughout the world regarding the possibilities of Esperanto in the international affairs of their order. Many Masonic publications in the United States have published favorable comment on the language.

THEOSOPHISTS.

There is a general movement among Theosophists in the United States and Mexico for the adoption of Esperanto as the international language of the cult. It seems certain that this and dozens of other movements which must support an international propaganda will soon be using Esperanto.

COLLECTORS.

The person with a hobby for collecting anything—flowers, butterflies, ores, stamps, post-cards, etc., finds Esperanto now fully developed for his purposes, as the first adherents were drawn largely from this element. One can have correspondents in any part of the world. A Chicago young man has a collection of 4,000 post-cards, from seventy nations. There is hardly an island large enough to appear on an ordinary map but has its Esperantist.

ADVERTISERS.

Hundreds of small advertising enterprises have made use of Esperanto, though at this time no large undertakings, such as an American mail order catalogue, have appeared. There is in Europe, however, a profusion of Esperanto tobacco, Esperanto whisky, Esper-

anto temperance tracts, perfumes, medicines, tooth-powders, boot polish, pickled herring, etc. The Oliver Typewriter Co., the Hammond and Yost Typewriters, the makers of the Ideal, the managers of the Prague Jubilee Exposition, are a few among many advertisers who use Esperanto. The London Chamber of Commerce, in its educational department gives regular examinations and grants diplomas in Esperanto.

SCIENTISTS.

There is an international scientific society of Esperantists, which maintains an office at Geneva. Hundreds of the members are now collaborating on a vast encyclopedia of scientific and technical terms, which will provide a complete vocabulary for the scientific world.

SWEDENBORGIANS.

The London office of this church is issuing propaganda matter in Esperanto and many of the members and pastors in the United States are enthusiastic Esperantists.

SOCIALISTS.

At the triennial international congress of the Socialist Party at Stuttgart in 1907, strong pressure was brought to bear for the adoption of Esperanto as one of the languages of the convention; which, representing some thirty million people and publishing propaganda matter in over a hundred languages, uses French, German and English in official work. The plan is to make Esperanto at first simply auxiliary to the other three.

CATHOLICS.

Emile Peltier, a French priest, publishes an Esperanto monthly in the interests of the Catholic church, and among many books and pamphlets has issued a prayer-book in Esperanto. The pope has given Esperanto the apostolic benediction.

WOMAN'S RIGHTS.

A strong international protective society (Esperantist) for women was organized in 1907, and now has members in nearly every country of the world.

CHAUTAUQUA IDEALA KONGRESEJO

CHAUTAUQUA AN IDEAL CONGRESS-PLACE

BENEDICT PAPOT

CU VI iam ĉeestis ĉe Chautauqua? Ĉeestinte tie, vi scias kial ĝi estas ideala kongresa loko; ne ĉeestinte, vi volos scii. Chautauqua estas hela vilaĝeto kuŝanta inter ombriĝantaj arboj sur la montetaj bordoj de Lago Chautauqua, je alteco de 1400 futoj super la marnivelo, kaj 700 futoj super Lago Erie, kiu nur je dek mejloj interspacigas. La vojaĝon tien oni povas fari de Ĉikago, Cincinnati aŭ Nova Jorko en dekdu horoj, kaj la fervojoj donas rabatajn prezojn.

La alirona vojaĝanto, kiu enŝipiĝas sur la fortika vaporŝipeto kaj transiras la lagon havas belegan vidon ĉian de la arbara urbloko. La Kolegio, supre sur la monteto, la Hotelo Athenaeum apud la lagbordo, la konstruaĵo sur la enŝipiĝejo, estas la unuaj termarkoj, kiujn li ekvidas; poste, kiam la ŝipeto alproksimiĝas, li estas impresata de la agrableco kaj pureco de la ĉirkaŭaĵo. La amasoj da blankaj vestoj apud la lagbordo, la boatoj naĝantaj sur la malgranda golfo, la malrektaj vojetoj kaj la komfortaj privataj somerdomoj inter la altaj arboj, ĝojigas la okulojn kaj forgesigas al li la varmon de la vojirado. Tiam la atendantoj ĉe la enŝipiĝejo—la flirtado de la poŝtukoj—la varmaj akceptadoj! Kaj ricevinte bileton, la vojiranto fine estas en la urbloko.

Elirante el la enŝipiĝejo sin trovas la

HAVE YOU ever been to Chautauqua? If so, you know it is an ideal place for a congress; if you have not, you will wish to know. Chautauqua is a pretty little village nestling amidst shady trees on the hilly shores of Lake Chautauqua at an altitude of 1,400 feet above the sea level and 700 feet above Lake Erie which is only ten miles distant. The journey thither may be made from Chicago, Cincinnati or New York in about twelve hours and the railroad rates have been greatly reduced.

The incoming traveler who boards the stout little steamer and crosses the lake has a beautiful general view of the wooded grounds. The college, high on the hill, the Hotel Athenaeum by the shore, the pier building on the point are the first landmarks that he recognizes, then, as the boat approaches, he is impressed with the neatness and cleanliness of the surroundings. The throng of white dressers on the lake shore, the row boats plying in the little bay, the winding roadways and the comfortable private villas among the tall trees delight the eyes and make him forget the heat of the journey. Then the expectant ones at the pier, the flutter of handkerchiefs, the warm greetings. Finally after obtaining a ticket at the gate, the wayfarer is at last within the grounds.

Emerging from the pier building the

kio ĉio Chautauqua malsimilas aliajn lokojn.

"Sed," vi demandas, "kial elekti tian malgrandan lokon anstataŭ granda urbo por havi la kvinan internacian kongreson?"

Tial ke interne de tiu ĉi urbloko regas Chautauqua Instituto, pro speciala leĝo de la ŝtato New York; kaj dum la lastaj 34 jaroj, sekvinte sian celon antaŭenigi la intelektan, socian, korpan, moralan kaj religian bonstaton de la popolo, estis la afero de Chautauqua administri ama-

which makes Chautauqua so different from other places.

"But," you will ask, "why select such a small place instead of a large city to hold the Fifth International Congress of Esperantists?"

Because within the grounds, by special legislation of the State of New York, Chautauqua Institution rules; and for the last 34 years, in pursuance of its aim to promote the intellectual, social, physical, moral, and religious welfare of the people, it has been Chautauqua's business to handle large crowds. The village grew for that purpose, the

A VIEW OF THE LAKE

seĝon. Por tio kreskis la vilaĝo, pro tio efektiviĝis la tuta administracio, kaj ĝi facile povos prizorgi 40,000 personojn.

En la centro mem de la urbeto staras la grandega Amfiteatro, loko de la ĉiutaga ĉefkunveno, kaj estas sennombraj kunvenejoj kie dudek diversaj kunvenetoj povas samtempe kunveni. Ĉiutaga ĵurnalo, oficialaj afiŝoj ĉiutage metitaj en oportunaj lokoj tute tra la urbeto kiel eble plej faciligas la disvastigon de sciigoj. Bona muzikistaro, kvarteto de soloistoj estas pretaj helpi je amuzo.

whole organization is perfected for that purpose and it can easily take care of 20,000 people.

Right in the center of the town stands the large amphitheater for the principal meeting each day, then there are numberless halls where twenty separate sections of the congress can be accommodated simultaneously. A daily newspaper and official bulletins posted each morning in convenient places about the town simplify to the utmost the dissemination of information. A good band, a trained choir, a quartet of soloists are ready to assist in entertain-

Palisaro ĉirkaŭ la vilaĝo estas ŝirmilo kontraŭ malbonvena enŝovo. Ĉiuj aranĝoj por plenumi oficialajn aferojn estas apude, oni ne perdas tempon kurante tien ĉi kaj tien, ĉiuj oportunejoj por socialaj interrilatoj estas donataj.

Ĉu vi rimarkis la klopodojn de la Eŭropanoj por atingi tiun ĉi saman celon, elektante kvietan vilaĝon, Weisser Hirsch, por sociala interrilato post la rapidego kaj movego de la Dresdena Kongreso? Chautauqua kunigus Dresdenon kaj Weisser Hirsch.

A fence around the town insures protection against unwelcome intrusion. All the accommodations for the transaction of official business are at hand, no loss of time running to and fro is entailed, all opportunities for social intercourse are afforded.

Did you notice the efforts made by the Europeans to reach this very end by selecting a quiet village, Weisser Hirsch for social intercourse after the hustle and bustle of the Dresden Congress? Chautauqua would combine Dresden and Weisser Hirsch.

THE COLONNADE

Kaj ĉion tion, post la fermo de la somera lernejo, kiam forestis la amason, la esperantistaro povas havi por si mem, nur petante pri ĝi. Ĉu vi bezonas pli da kialoj? Sed tio ne estas ĉio. Chautauqua Instituto ne estas nur somera lernejo, kiel iuj erare pensas; estas institucio kiu laboras la tutan jaron, havanta sian propran presejon, sian propran gazeton, sian propran grandegan influon tra la tuta Usono, kaj ĝi havas milojn post miloj da fideluloj, kiuj, kvankam eble ĉiuj ne fariĝos aktivaj esperan-

And all this, after the close of the summer school, when the crowd has gone, the Esperantists may have to themselves, merely for the asking. Are further inducements needed? But that is not all. Chautauqua Institution is not merely a summer school, as some erroneously believe; it is an institution at work the year round, with its own press, its own publications; its own enormous influence throughout the United States; and it has thousands upon thousands of faithful followers who, while they may not all become active Esperantists, will

tistoj, helpos la movadon pro Chautauqua. Tiu ĉi pova ilo helpos vin—se vi petos pri ĝi.

Sed peti vi devas! Ne nur momente pensu, ke Chautauqua Instituto petos pri la Kvinaj kaj poste petos pri via ĉeesto. Chautauqua rigardas vin kiel granda amaso disigita tra Usono. Ĝi prezentis al vi la unuan okazon kukveni kaj pretigi viajn planojn; ĝi volas helpi vin, sed tute ne intencas antaŭiri aŭ iamaniere sin intermeti en la administron de via afero.

help the movement for Chautauqua's sake. This whole powerful machinery will help you—for the asking.

But ask you must! Do not for a moment imagine that Chautauqua Institution is going to get the Fifth Congress for you and then ask the favor of your presence. Chautauqua looks upon you as a large body scattered throughout the United States. It has offered you your first opportunity to come together and to make your plans; it is willing to help you; but it does not propose to take

A RUSTIC BRIDGE

Nun estas tempo por agado. Malgranda Svedujo, kun pli malgranda loĝantaro ol la ŝtato Nova Jorko, ĵus havis unuan nacian kunvenon, kaj ne timis ordoni al siaj Dresdenaj delegitoj inviti la Kvinan, konfidante al tio, ke ĝi trovos en la lando nur 1,000 esperantistojn por garanti la elspezojn. Estas plimulte da esperantistoj en Usono ol en Norvegujo, Svedujo, Danujo, Hispanujo kaj Portugalujo; ĉu la usonaj esperantistoj timas entrepreni tion, kion la svedaj esperantistoj kuraĝas fari?

Alia bona kaŭzo por havi la kvinan ĉe

THE BOAT HOUSE

the lead or to interfere in any way with the management of your affairs.

Now is the time for action. Little Sweden, with a smaller population than the state of New York has just held its first National Convention and was not afraid to instruct its delegates to Dresden to invite the Fifth Congress to meet in Stockholm, depending upon its ability to find within its borders 1,000 Esperantists in order to guarantee expenses. There are more Esperantists in the United States than in Norway, Sweden, Denmark, Spain, and Portugal together; are they afraid to undertake what little Sweden dares do?

Another good reason for holding the

Chatauqua estas, ke, el la vidpunkto de historia intereso, ni tute ne povas konkuri kontraŭ tiaj lokoj kiaj Genevo, Kejmbrigo aŭ Dresdeno. Tial, io tute malsama, kio aliloke en la mondo ne ekzistas, estus bone akceptitaj de la fremdlandaj esperantistoj. La plimulto venos tra Nova Jorko, kaj povus returneniri tra Washington kaj Philadelphia, vidante tiamaniere kelkajn el la grandaj urboj kaj parton de la lando.

Cio, kion oni necese bezonos por havi sukcesegon, estas unuanimeco de celo, organizado kaj agado. Kiel la *Philistine* diras: "Ne estu pasaĝero—klopodu pri la antaŭenirado de tiu ĉi ŝipo!" Kaj estas multaj manieroj per kiuj vi povas helpi. Vi povas fariĝi bona esperantisto en unu jaro se vi provos; aŭ, estante mallerta esperantisto vi povas superi en propagando. Malprosperante je ambaŭ klopodoj, vi tamen povas esti bonega organizanto. Ĉiaokaze vi povas esti fidela, vi povas aliĝi al la asocio, pagi la kotizaĵon kaj aboni la ĵurnalon—nun—ĉar prokrasto estas danĝera. Ni antaŭenpuŝu la aferan flankon tiamaniere ke ni allogos la aferistojn de la lando kaj ni laboru! laboru kune! kun nur unu celo!

Memoru la malgrandan eblecon, ke la eŭropanoj baldaŭ ŝatos la transiradon de la maro, kaj ankaŭ, ke ili trovos la vojaĝon tiel kosta post jaroj kiel nun. Eŭropanoj ne ankoraŭ lernis pagi la vojiradon de delegatoj. Tio estas tial ke distancoj kaj vojaĝelspezoj estas negravaj. Ili devas lerni kaj ni devas instrui ilin pri tio! sed farante tion ni eble devos helpi ilin. Bone, tio estas de vi juĝota. Certeco estas, ke se vi decidis havi kongreson, vi havos ĝin. Plie, se vi tion nun decidis, vi havos dekoble tiom da esperantistoj la venontan jaron kiom nun, kaj la ĉeestantaro ĉe la kongreso estos tiel granda, ke la

Fifth International Congress at Chatauqua is that we cannot hope to compete from the point of view of historical interest with such places as Geneva, Cambridge, or Dresden. Therefore, something entirely different, the like of which exists nowhere else in the world, would be welcome to the foreign Esperantists. Most of them would come through New York and might return by way of Washington and Philadelphia, thus seeing some of the large cities and part of the country.

All that is needed to achieve success is unanimity of purpose, organization, and action. As the *Philistine* says: "Don't be a passenger—get busy helping this craft along!" And there are many ways in which you can help. You may make yourself a good Esperantist in one year, if you want to apply yourself; or, you may be a poor Esperantist and yet excel in propaganda work. Failing in both you may still be an excellent organizer. At any rate, you can be faithful, you can join the organization, pay up your dues, and subscribe to the paper—now—for procrastination is dangerous. Let us bring forward the practical business side of Esperanto so as to enlist the business interests of the country, and let us work! work together! for one purpose!

Remember that there is slight chance of the Europeans growing fonder than they now are of crossing the Ocean; probably they will not be better able to afford the trip five years hence. Europeans have not yet learned to pay the way of delegates. This is because distance and therefore cost of travel are unimportant factors in European countries. They will have to learn, and we shall have to teach them; but in order to do so, we may have to help them. Well and good; that is a question for you to decide. One thing is sure, and that is that if you make up your mind to get the congress you will get it. Furthermore, if you insist now on having it, you will have ten times as many Esperantists next year as you have now; and

eŭropanoj devos labori multe da jaroj por ĝin egali. Fine, se vi deziras havi la kongreson ĉe Chautauqua, vi povas havi la helpon de Chautauqua.

Kion vi faros pri tio?

at the congress there will be an attendance that Europeans will have to strive long and hard in order to equal. Lastly, if you want it at Chautauqua you may have the help of Chautauqua.

What are you going to do about it??

INTERNATIONAL MONEY.

Co-existent with the demands for an international means of communication is the necessity for a fixed international standard of value. While such words as *dollar*, *piaster*, *yen*, *shilling*, may be rendered according to the Esperanto spelling, the words themselves convey no definite idea of value except to persons who are familiar with the various coins and units. For the purpose of having a standard of value instantly understood by any Esperantist, there has been unofficially adopted the *spesmilo* (value in U. S. money \$4875) which means to the American half-a-dollar, to the Englishman two shillings, etc. Its value has a definite gold basis, fixed by the International Scientific Office, at Geneva, Switzerland. The clearing-house of that city now issues check blanks in which the money of payment is *spesmiloj* and a table showing the value of this unit in coins of all nations is printed on the back. The Scientific Office, 8 rue Bovy-Lysberg, Geneva, also sells blank check-books, at ten cents each, which one can use in drawing checks for *spesmiloj* on his home bank. The use of the checks will doubtless prove a means of wide publicity for the international money plan.

DR. YEMANS IN AMERICA

Dr. H. W. Yemans, an army surgeon at Manila and head of the Esperanto movement in the Philippines, is now in the United States after a tour of Spain, France, Switzerland and Germany. Dr. Yemans is making an energetic effort to have this country represented, through

the War Department, at Dresden. On his European tour he was much in the company of General Wood, who became a convert to the language and is using his influence in its behalf. The American consuls at Geneva and Madrid have also submitted favorable reports. All of our readers who can possibly swing influence at Washington should at once have letters on the subject addressed to the Surgeon General.

NEMESIS is flittering after this magazine on thirteen wings. On the 13th of April we received a hundred subscriptions, and on the 13th of May, eighty-two. The unlucky part of it all is, that a howling sea of uncharted nothing foams between the average of 13 and that of the other and ordinary days. "Avast, there, ye mendacious and deliberate son of a sea cook! dust off the furniture in the fo'cas'le, put a tuck in the merry jib-sail, overboard with the starboard bunker an' 'eave that lead!"

ESPERANTO CLUBS are notified that in future, any club which has sent us an initial order or for any other reason been allowed the club rate of 80c and \$1.20 on our book and magazine combinations, may send in single subscriptions at this price for club members. This is not by way of showing special favor to the clubs as against individuals; but as it costs us time, labor and money to secure new subscribers we are more than willing to allow a reasonable discount to those who work with us and for us.

ASSOCIATION NEWS NOTES

E. K. HARVEY, SEC'Y AMERICAN ESPERANTO ASSOCIATION

THE COUNCIL of the American Esperanto Association has been balloting to fill the vacancies caused by the recent resignations of Messrs. Stephen W. Travis, of New York, and Otto H. Mayer, of Chicago. As a result the new councilors are Prof. Benedict Papot, of Chicago, and Mr. Ward Nichols, of Philadelphia. Both gentlemen are well-known, ardent Esperantists, and have done much for the language in their respective localities. Prof. Papot has been very influential in bringing about the coming Chataqua Congress, and Mr. Nichols has recently been elected president of the Philadelphia society.

The A. E. A. has chosen to represent it officially at the Dresden Congress two of its councilors and two delegates-at-large. They are well known: Prof. Viles of Columbus (president of the A. E. A.), Prof. Grillon of Philadelphia, Mr. Lewis B. Luders, who attended the Geneva Congress, and Mr. W. M. Ampt of Cincinnati, founder of the movement in that locality. With such a delegation America will be well represented.

The American Esperanto Association has sent to Mr. Edmond Privat a resolution expressing in highest terms its appreciation of his work for Esperanto in America during the past six months. It would be an excellent thing for Esperanto if each nation had some foreign *samideano* traveling around in its borders teaching the language, as does Mr. Privat. A band of twenty such missionaries engaged on a salary by the *Centrala Oficejo* and exchanging countries each year would be better even than a set of schools on the Berlitz method. Who will donate the money to finance this scheme, or at least enough to try it for five years—Carnegie or you?

A set of examining boards has been established by the A. E. A. to issue to Americans upon examination a teacher's license of the grade (A. p. K.) used by the British and French associations. A large number of candidates are trying and several have already passed. For information apply to the American Esperanto Association, Fenway Station, Boston, Mass. It is well to remember, however, that the examination is quite difficult and that the standard is kept very high.

An analysis of the first hundred answers to a recent circular to members of the A. E. A. reveals several interesting facts: One club and six members disapprove of the new constitution, and ninety-three members approve. Thirty-eight persons express their intention of being at Chataqua during the convention and a total of 123 tickets would be subscribed at five dollars each if the Fifth Congress would be held in America. This is very encouraging.

How the times do change! The oldest and most conservative school in New England—the famous Roxbury Latin School—gave to Esperanto a prominent part in its commencement exercises held in Boston June 18th. One of its most promising scholars, Mr. Ralph Beatley, '09, translated into Esperanto from the French of Fenelon a dialogue *Aleksandro kaj Diogeno*, which was considered so good that it was delivered at the exercises by two of Dr. D. O. S. Lowell's class, David Craig and Frederick Blackwood. Among the hearers were many of the most noted educators of New England, including the well-known astronomer, Prof. Percival Lowell. The dialogue made an excellent impression on the audience.

ESPERANTO ORGANIZATION

THERE are, without doubt, thousands of Esperantists and Esperanto students in America who know nothing whatever of the existing associations. In your own county, in your own town, somebody is studying Esperanto, who would like to meet you and "talk it" with you. Others have begun the study and dropped it because they could not have assistance or association in the work. Much more can be done, and much greater pleasure derived from the study of the language if we affiliate with those about us. For the purpose, therefore, of enabling Esperantists to "get together," we publish here a list of addresses by states of persons to whom each Esperanto resident of that state may profitably send a postal card. In cases where we are aware of an existing organization, we give the address of the secretary of the organization. Where we do not know of an organization, we give the address of one of the active Esperantists, who we have reason to believe possesses time and interest sufficient to compile the addresses and undertake to frame a temporary organization. In any case, we guarantee that the person receiving your address will preserve it and file it with the state organization the moment this is brought into existence:

ESPERANTO SOCIETIES AND CLUBS.

American Esperanto Society, Edward K. Harvey, Secretary, Massachusetts Institute of Technology, Boston.

ALABAMA: Arthur P. Bean, Huntsville.

ALASKA: R. H. Geoghegan, Fairbanks.

ARIZONA: Miss Grace Bernard, 619 Third Street, Phoenix.

ARKANSAS: Dr. Wells Le Fevre, 1501 West Second Avenue, Pine Bluff.

CALIFORNIA: Los Angeles Esperanto Association; Ralph Bond, 232 South Hill street.

Auxiliary Language Association; Prof. James Main Dixon, University of California, Los Angeles.

San Diego Esperanto Society; Dr. C. G. Gearn, 2545 Front street.

San Francisco Esperanto Society, 1101 Oak street.

Esperanto Club; Geo. F. Gillett, Care J. K. Armsby Co., San Francisco.

COLORADO: Colorado Esperanto Association; Mrs. Maude W. Miks, 2622 Gilpin street, Denver.

CONNECTICUT: New Britain Esperanto Club; Rolland B. Moore, Box 700.

CUBA: H. C. Henrickson, Empedrado, Havana.

DELAWARE: Clarence J. Conwell, 113 W. 30th Street, Wilmington.

DISTRICT OF COLUMBIA: Washington Esperanto Society; Charles W. Stewart, 1211 Kenyon street, N. W.

FLORIDA: Prof. U. G. Morrow, Estero.

GEORGIA: Atlanta Esperanto Society; Mrs. Wm. Worth Martin, 570 Spring street.

Emory Esperanto Club; Jack Dempsey, Emory College.

Esperanto Society, Mercer University, Macon, Ga.

Atlanta Esperantista Rondo, Mrs. Geo. D. Exley, 125 Park Avenue.

IDAHO: Boise High School Club, Oteo Montandon, 818 Washington Street.

ILLINOIS: Illinois Esperanto Association; Edwin C. Reed, Rockford.

Chicago Esperanto Society; J. Howard Pearson, 551 South Waller street.

Englewood Esperanto Club; Mrs. T. E. Powell, 6633 Wentworth avenue, Chicago.

Elgin Esperanto Society; Joseph J. Burita, 114 Crighton avenue.

Rockford Esperanto Society; Derwent Whittlesey, 1815 Elm street.

University Esperanto Society; Lester Ries, 106 N. Romine street, Urbana.

Liebniz Esperanto Club, Adolph Kroch, 26 Monroe street.

INDIANA: Indiana Esperanto Association; Mrs. Winifred Sackville Stoner, Evansville.

First Indiana Esperanto Society; Mrs. Winifred Sackville Stoner, Evansville.

Juna Espero Esperanto Society; Miss Julia Bierbower, 610 Upper First street; Evansville.

Non Nobis Solum Esperanto Club; Miss Sadie Rucker, 1205 Chandler avenue, Evansville.

- Indianapolis Esperanto Society; Miss Mary McEvoy, 210 East Ohio Street.
- Korespondanta Klubo, Marshall White, 224 Water Street, Evansville.
- Teachers' Club, Prof. Julius Stover, Evansville, Ind.
- Kuracila Klubo, Dr. W. L. Royster, Evansville, Ind.
- Terre Haute Esperanto Club, J. Cliff Anderson.
- La Felicha Klubo (Kindergarten), Winifred Sackville Stoner, Jr.
- L'Espero Klubo, Miss Mamie Lee, Erie.
- New Harmony Esperanto Club, Miss Anna B. Ford.
- IOWA: Des Moines Esperanto Club; Charles Gay, 24th street and Ingersoll avenue.
- Esperanto Club; E. Bilz, Iowa Hotel, Des Moines.
- Sioux City Esperanto Club; L. J. Belt, 1723 Fifth avenue.
- KANSAS: Kansas Esperanto Association; R. C. Voran, Pretty Prairie.
- State Agricultural College Esperanto Club; E. M. Lewis, 530 Humboldt street, Manhattan.
- Lewis Esperanto Club; Dr. Elmer E. Haynes, Lewis.
- KENTUCKY: Wren J. Grinstead, Richmond.
- LOUISIANA: Rev. S. G. Butcher, 2420 Canal Street, New Orleans.
- MAINE: Portland Esperanto Society, Herbert Harris, "The Churchill," Portland.
- L'Espero Esperanto Society; Mrs. A. D. Bird, 40 Camden street, Rockland.
- MARYLAND: Ernest B. Fiedler, 902 S. Charles Street, Baltimore.
- MASSACHUSETTS: Agricultural College Esperanto Club; E. Victor Bennett, 25 North College street, Amherst.
- Boston Esperanto Society; Edward K. Harvey, Massachusetts Institute of Technology.
- Esperantaj Pioniroj; Wm. J. Graham, Perkins Institution, South Boston.
- Beverly Esperanto Club; Frank A. Foster, 12 Lenox street.
- Esperanto Study Club; Charles H. Morrill, 76 Merrimack street, Haverhill.
- Kantabrigia Esperanta Grupo; Mrs. Estelle M. H. Merrill, 45 Bellevue avenue, Cambridge, Mass.
- Harvard Esperanto Society; N. W. Frost, 32 Hollis Hall, Cambridge.
- Marsh Esperanto Club; F. W. Woolway, 77 Union street, Newton Center.
- Worcester Esperanto Society; Herbert K. Cummings, Worcester Polytechnic Institute.
- Concord School Esperanto Club, Thos. R. Herbert.
- La Verda Stelo, Miss Marie Heddermon, 111 M Street, South Boston.
- North Brookfield Esperanto Club, Miss Achsa L. Witter.
- MEXICO: A. Morin, 1a Aduana No. 4, City of Mexico.
- MICHIGAN: Rev. G. Davis, St. Ignace.
- MINNESOTA: Winona Esperanto Club; Thos. B. Hill, 309 East Fifth street.
- MINNESOTA: St. Paul Esperanto Club, E. J. McKinney, 405 Charles Street.
- MISSISSIPPI: Capt. W. Beeson, Male College, Meridian.
- MISSOURI: St. Joseph Esperanto Club; Mrs. Josephine Riley, 807 North 22nd street.
- MONTANA: Good Templars' Esperanto Club; Harry C. Walsh, care M. M. Co.
- NEBRASKA: First Nebraska Esperanto Club; Mrs. E. A. Russell, Ord.
- Nebraska City Esperanto Club; J. T. Morey.
- NEVADA: Searchlight Esperanto Club; Dr. E. W. Newell, Searchlight.
- NEW HAMPSHIRE: Miss Grace L. Hubbard, 61 Center Street, Concord.
- NEW JERSEY: Hammononton Esperanto Club; Miss Laura K. Seguire.
- NEW MEXICO: Esperanto Club; Miss Alice D. Blake, Trementina.
- NEW YORK: Auburn Esperanto Society; Clarence F. Welsh, Recorder's Office.
- New York Esperanto Club; Andrew Kangas, 1061 Prospect avenue.
- Brooklyn Esperanto Society; Durbin Van Vleck, 154 Hancock street.
- Zamenhof Esperanto Club; Fno. Elsie Brietenfeld, 221 East 68th street.
- OHIO: Columbus Esperanto Society; Miss Carrie Southard, 1432 Highland avenue.
- Esperanto Club of Ohio State University; Charles W. Park, Columbus.
- Cincinnati Esperanto Society; Grover Peacock, 3449 Wilson avenue, Avondale, Cincinnati.
- Toledo Esperanto Club; H. S. Blaine, Box 999.
- Perrysville Esperanto Club; L. S. Van Gilder.
- Edmond Privat Esperanto Club, J. E. Heidet, 337 Fourth Street, Toledo.
- NORTH CAROLINA: Jozef Jordan, Winston.
- NORTH DAKOTA: Geo. T. Larsen, Griland.
- OKLAHOMA: C. T. Barnes, Oklahoma City, Box 765.
- OREGON: McMinnville Esperanto Club; Arthur McPhillips.
- Rose City Esperanto Club, Chas. C. McDonald, 292 Weidler Street, Portland.
- PENNSYLVANIA: Philadelphia Esperanto Society; E. Clive Hammond, 1711 Summer street.
- Warren Esperanto Club; W. L. MacGowan.
- Esperanto Club of Pittsburgh; K. C. Kerr, 1100 Allegheny avenue.
- Pittsburg Esperanto Society; Miss L. Sanford.

Grove City Esperanto Club, Arthur Hewlett.

RHODE ISLAND: Providence Esperanto Group; Frederick E. Cooper, 11 Hayes street.

SOUTH CAROLINA: Truman J. Pickens, Easley.

SOUTH DAKOTA: De Smet Esperanto Club, Vincent M. Sherwood, De Smet.

TENNESSEE: Rufus W. Powell, Westel.

TEXAS: Dr. E. D. Chase, 2020 Market Street.

UTAH: Peter J. Holt, 175 W. First Street, North, Salt Lake City.

VERMONT: Rev. C. H. Rowley, North Craftsbury.

VIRGINIA: Jamestown Esperanto Club; Leo. V. Judson, 101 Wood street, Norfolk.

WASHINGTON: Seattle Esperanto Society; Wm. G. Adams, 309 South 27th avenue.

Esperanto Club; Miss Georgia Melville, Pacific Seminary, Olympia.

Societo Esperanta de Spokane; R. Kerkhoven care Inland Printing Co.

Tacoma Esperanto Society, J. L. Wood, care Acorn Printing Co.

WEST VIRGINIA: Wheeling Esperanto Club; Geo. B. Wilson, Care National Bank of West Virginia.

Shepherd College Esperanto Society, Prof. Carl W. Littler, Shepherdstown, W. Va.

WISCONSIN: Esperanto Club, Menominee Falls, Wis.

WYOMING: Capt. H. G. Nickerson, Lander.

CANADA.

ALBERTA: Carstairs Esperanto Club, Miss L. A. Whidden, Box 103, Carstairs.

BRITISH COLUMBIA: Miss Emily H. Atkinson, Revelstoke.

MANITOBA: Marshall Crossland, Ste. Amelie.

QUEBEC: Grand Mere Esperanto Club, Elwood Wilson, Grand Mere.

ONTARIO: Toronto Esperanto Club: Max A. Frind, 133 Yorkville Avenue.

NEW BRUNSWICK: Dr. J. Baxter, Water Street, Chatham.

SASKATCHEWAN: Esperanto Club, Chas W. Noddings, File Hills P. O., via Balcarres.

NOVA SCOTIA: E. S. Harrington, Kentville.

YUKON: Chas. E. Sandquist, Dominion.

NEWS OF THE LOCAL CLUBS

COLUMBUS, OHIO.

The State University Esperanto Club has elected Miss Emma Rower as its secretary to succeed Mr. Park, who has gone to the University of Cincinnati. Prof. Viles, who recently resigned from the faculty of the school, will spend two years in the Latin countries of Europe studying their languages.

DES MOINES, IOWA.

The Des Moines Esperanto Club, taught by R. B. Stone, meets once each week. The study of Esperanto was taken up about three months ago. Lively interest is manifested by members of the club. The class has adopted the American Esperanto Book as the text. In addition to that, does considerable supplementary work. We have nineteen enrolled.

E. Bilz, Secretary.

MOUNDSVILLE, W. VA.

From August 1 to 9, at the Moundsville Chautauqua, Mrs. Stoner, of Evansville, Indiana, will teach an Esper-

anto class each morning. Three afternoon lectures will also be delivered by Mrs. Stoner. Every Esperantist in the state is urged to be present.

PORTLAND, OREGON.

The secretary of the Rose City Esperanto Club, Chas. J. McDonald, has just been elected a member of the Oregon legislature. He takes office next January, and will introduce some legislation looking to the promotion of the international language in that state.

FILE HILLS, SASKATCHEWAN.

The club at this place is reported closed for the summer after an interesting season's work, with constant increase of membership. Mr. Noddings, the secretary, whose full address may be found in the Club Directory, has volunteered to register and correspond with all Saskatchewan Esperantists, and we earnestly request every one of our readers in the province to write to him for the purpose of forming an association.

SIOUX CITY, IOWA.

The Sioux City Esperanto Club has been holding weekly classes. The beginners use the text book, the advanced class reads *Krestomatio* and talks on subjects suggested by the president. In the summer the meetings are held every two weeks. The club is preparing an outing in which only Esperanto will be spoken, under some penalty—one of those being suggested being the enforced pronunciation (100 times) of *malestim-indulegaco*. "So far," writes M. C. McConkey, president of the club, "we have aimed at a good foundation rather than spreading our influence, but next fall we will have enough proficient members to begin a good campaign."

FONTANELLE, IOWA.

An Esperanto club of fourteen members was founded at this place not long ago by Mrs. A. H. McDermid, who has also given lectures on Esperanto at neighboring towns. This enthusiastic esperantistino will distribute "Elements of Esperanto" at the teachers' summer school in the same county and give them a talk on the comparative advantages of the language.

PENNSYLVANIA ESPERANTO ASSOCIATION.

This Association was formed in May, the first meeting to be held on the 16th, in Pittsburgh.

It was decided to draw up a set of By-Laws for the Association, secure a charter from the State Courts, elect officers and enter upon the work of building up a membership, composed of societies and individuals, at once. The organizers, being located within easy reach of each other, were to form a majority of the General Council during the formative period, so that the many details might be worked out with as little delay as possible. They provided in the by-laws that the first annual meeting of the Association should be held in the second week of October, this year, by which time it was hoped the organization would be completed and the As-

sociation ready to elect officers on a more geographically equitable basis.

From the first the organizers met with the most hearty responses to their overtures from the Philadelphia Esperantists Messrs. Ward Nichols, A. M. Grillon and others assisting them in many ways. After several meetings were held the by-laws were adopted and under them the following officers were elected:

President, Prof. W. B. Sterrett, Washington; Vice-Presidents, J. D. Hailman, Pittsburg, Prof. A. M. Grillon, Philadelphia; Corresponding Secretary, Kenneth C. Kerr, Pittsburg; Recording Secretary, John M. Clifford, Pittsburg; Treasurer, John P. Bell, Pittsburg; Directors: Ward Nichols, Miss Alice P. Ervin, Philadelphia; James McKirdy, H. W. Fisher, Pittsburg; Dr. Andrew Graydon, Homestead.

On Wednesday, July 22nd, at 10 o'clock in the morning, a meeting of the Pennsylvania Esperantists will be held in Chautauqua Assembly Grounds under the auspices of the Association. A program is being arranged which will include addresses by several prominent Esperantists, of Pennsylvania and elsewhere.

About the middle of June invitations were sent out by the Secretary to over five hundred societies and individuals in the State and from the responses received at the time of the writing of this article, a week or so later, there is every reason to expect that Pennsylvania, though last to join the ranks of the organized States, will not be the least.

STORM LAKE, IOWA.

Prof. George Fracker, A. M., D. D., and one of the active Esperantists of Iowa, has just organized a club of twenty members in Buena Vista College, at Storm Lake. Prof. Fracker is president and Miss Maude Hawkins, of Hull, Iowa, is the secretary. Prof. Fracker will attend the Chautauqua Congress as the representative of the club. A recent issue of the college paper, "The Tack," contains an interesting review of the international language question.

ETIKOJ

A. KOFMAN

Reproduktita el *The British Esperantist*

EN LA KVALITO de konstanta medicinisto de Sidor Karpoviĉ mi vizitis lin por sciigi lian sanecon.

Sidor Karpoviĉ, komercisto de virinaj kaj infanaj manteloj, jakoj, "sakoj," jupeoj kaj de aliaj objektoj de tiu ĉi speco, marŝis larĝapaŝe en la ĉambro, kaj tio ĉi estis malbona signo. Kaj mi divenis la kaŭzon. Tio ĉi estis vera malfeliĉo. La edzo de lia fratino, lia bofrato, ankaŭ komercisto de virinaj kaj infanaj manteloj, jakoj, "sakoj" jupeoj kaj de aliaj objektoj de tiu ĉi speco, subite mortis. Certe, tio ĉi ankaŭ estis granda malfeliĉo, sed ne pro tiu ĉi malfeliĉo Sidor Karpoviĉ ĉagreniĝis.

Lia bofrato mortis, lasinte vidvinon kun kvar malgrandaj infanoj, unu pli malgranda ol la alia. Antaŭ la katastrofo la edzo zorgis la komercon, la edzino la mastrumon kaj la infanojn. Nun la edzino devos preni la profesion de la edzo dum la malfeliĉaj orfoj restos izolaj. Tiel la orfoj per unu fojo perdis ne sole la patron, sed ankaŭ la patrinojn, kiu nun ne havis la tempon por zorgi ilin. Certe, tio ĉi ankaŭ estis granda malfeliĉo, sed ne pro tiu ĉi malfeliĉo Sidor Karpoviĉ nun ĉagreniĝis.

Apenaŭ la bofrato de Sidor Karpoviĉ mortis, apenaŭ liaj efemeraj restaĵoj, parolante noblastile, forlasis la valon de la ploro, la kreditoroj de la mortinto ĉirkaŭis la vidvinon kiel vulturoj kadavron kaj postulis de ŝi la pagon de la suldoj. Ili ne kredis la aferlertecon de

la vidvino kaj timis por sia mono. Al la virino minacis bankroto kaj malhonoro. Sendube tio ĉi ankaŭ estis granda, tre granda malfeliĉo, sed mi denove devas ĝin diri, ne pro tiu ĉi malfeliĉo Sidos Karpoviĉ nun ĉagreniĝis.

La afero estis alia. Ĉar la bedaŭrinda vidvino ne estis ĵusnaskito, ŝi sukcesis la tagon mem de la katastrofo kaŝi en tre bona loko tri kvaronojn de la komercaĵoj. Tial, kiam la kreditoroj venis minacante aresti la magazenon, ŝi komence esploris por veki en ili konsenton kaj simpatio kaj prezentis al ili pitoreske sian teruran situacion; sed ĉar la kreditoroj, post konvena kondolenca esprimo, precize klarigis al ŝi, ke simpatio kaj mono "ne veturas en sama kaleŝo," ŝi revenis al la prudento kaj diris pli trankvile:

"Vi uzas mian malfeliĉon por premi min, kaj tio ĉi estas kruela. Cetere, se vi insistas, mi estas preta pagi . . . 40 kopekojn por rublo."

"Kvardek procentoj? Vi ŝercas!" ili kriis.

La vidvino estis tre serioza, pli serioza ol ĉiam. Ŝi tute ne ŝercis. Ĉu oni povas ŝerci, ĵus enteriginte la edzon? Tial la komercistoj same serioze respondis, ke ili volas ricevi plene la ŝuldojn aŭ ili arestos la komercaĵojn.

"Tio ĉi estas via kruela rajto!" diris la vidvino malgoje. Kaj ŝi mem kondukis ilin en la magazenon.

La komercistoj, homoj de granda sperto, tuj komprenis la aferon, Ili ek-

sentis grandan konfuzon, poste provis veki en la koro de la vidvino senton de honto, dirante ke ŝi riskas malhonori la honestan nomon de sia feliĉega edzo, k.t.p. Sed la vidvino, dirinte, ke ŝia edzo mortis, aldonis fingromontrante sin mem:

"Vivanta hundo estas pli zorginda ol mortinta leono."

La komercistoj komprenis, koleris kaj minacis akuzi ŝin je friponeco kaj anonci ŝin falsa bankrotinto. Tiam la vidvino diris kun larmoj en la okuloj:

"Se vi akuzos min, kaj mi estos arestita, vi unue ne ricevos eĉ kvaronon de la ŝuldo, kaj due vi devos pagi por mia nutro, por mia loĝo en la arestejo kaj la vivsubteno de miaj infanoj. Sed rememoru, ke mi ne kondukis la aferon, kaj nur mia feliĉega edzo povas esti kulpigata je friponeco. Ĉu mi devas respondi por li? Tamen, se vi volas akordiĝi, se vi pace aranĝigos kun mi . . . tiam mi pagos 50 procentoj. Tio estas mia lasta vorto, ĉar pli mi ne povas doni. Nun agu kiel vi volas. Plendu al la tribunalo kaj faru elspezojn, se vi volas peki kontraŭ Dio."

La kreditoroj foriris kaj faris konsilon inter si. En la fino de la finoj ili konfesis ke la vidvino estis propradire tre lerta komercistino, kiu saĝe utiligis la feliĉan okazon de la malfeliĉa morto por dikigi al si la poŝon. Kiu estas malamiko de si mem? 50 procentoj sub tia cirkonstanco, kiam ŝi povus pagi nur 40 kopekojn aŭ eĉ malpli, estas konsiderinda sumo, por kiu, se oni metos la manon sur la konsciencon, oni devas eĉ danki.

Tial la kreditoroj revenis al la vidvino kaj anoncis al ŝi sian konsenton. Ili prezentis al ŝi la kambiojn, la kontojn, la memorandojn kaj aliajn dokumentojn por ricevi 50 procentoj de la ŝuldataj sumoj.

La vidvino elpensiĝis kaj diris:

"Mi tre dankos vin por via helpo, amikoj. Sed vi ne estas la solaj kreditoroj de mia feliĉega edzo. Estas ankoraŭ aliaj. Estas Kilin, Ĵukin, Sedlov, Bannikov, Decki. Kunvenigu ĉiujn, kaj se ili konsentos ricevi la saman porcion, mi pagos al vi per unu fojo, kaj vi defariĝos per unu ekbato."

"Al kio ni zorgos pri aliaj?" diris la komercistoj. "Kaj se ili ne konsentos? Se ili volos la plenan sumon? Ni povas decidi nur por ni."

"Miaj amikoj!" klarigis la vidvino. "Ĉu vi volas min ankoraŭ pli malfeliĉigi? Mi pensas ke mi estas sufiĉe malfeliĉa, perdinte tian edzon . . ." Kaj la vidvino ekploris.

"Sed kion vi volas?" demandis mire la komercistoj. "Ĉu ni estas sorĉistoj? Ĉu ni povas devigi fremdajn homojn konsenti al nia akordo, se ili ne volos? Virino, kion vi enmetis en vian kapon?"

"Pardonu, miaj sinjoroj, ĉu vi ne komprenas ke la solidareco estas la animo de ĉiu afero? Pripensu unu momenton! Jen vi venas kaj konsentas ricevi duonon de la ŝuldo de mia feliĉega edzo. Bonega! Vi ricevas la sumon. Sed post vi restas ankoraŭ aliaj kreditoroj. Ili certe postulos rublon por rublo. Ili rezonos: Jen la vidvino liberigis de la pli granda parto de la ŝuldo, kaj nun ŝi havas por pagi kompare malmulte. Tial ni persekutu ŝin kaj puŝu ŝin en senelirejon.

La komercistoj interrigardis sin.

"Ŝi estas prava! Diable prava virino!" ekkriis unu el ili.

La aliaj aprobe balancis la kapojn.

"Tial mi permesas al mi doni al vi konsilon," daŭrigis la vidvino, modeste mallevante la okulojn. "Elektu inter vi homon honestan, kiun vi plej konfidas. Ke tiu ĉi homo kolektu ĉiujn kreditorojn laŭ la registro, kiun mi donos al vi.

Kiam li estos ricevinta en siajn manojn ĉiujn kambiojn kaj kontojn, li venu al mi, kaj ni ambaŭ aranĝos la aferon laŭ nia farita decido—por 50 procentoj.”

La komercistoj konsentis kaj foriris.

Ili elektis inter si Ivan Kostiĉ, mian kuzon. Li estis homo energia kaj samtempe kreditoro de la mortinto, kiu ŝuldis al li 8,000 rublojn. Post intertempo de semajno li kolektis ĉiujn dokumentojn kaj venis al la vidvino.

Kaj nun okazis cirkonstanco, kiu klarigas la koleron de Sro. Karpoviĉ. La vidvino ekzamenis la dokumentojn kaj trovis ilin en ordo. Mankis nur la kambio de 8,000 rubloj de mia kuzo.

“Kaj la kambio apartenanta al vi, sinjoro, kie ĝi estas?” demandis la vidvino.

“Sinjorino,” diris mia kuzo kun mieno de senkulpa ŝafo, “Vi scias ke la pagdato de tiu ĉi kambio venos nur post tri monatoj. Ĉar mi bezonis monon, mi ĝin diskontis, la diskontisto ĝin rediskontis, la kambio transiris kelkajn manojn, kaj nun mi ne scias, en kiu urbo ĝi estas.”

“Kion do ni faros?”

“Se vi fidas mian promeson, mi ĵuras al vi, ke kiam, en la pagdato, la kambio revenos, mi elaĉetos ĝin kaj mi ĝin redonos al vi por 4,000 rubloj laŭ la agordo. Se vi estas nekredema, mi estas preta subskribi al vi la promeson, ke mi devas ĝin redoni al vi por tiu ĉi duona sumo.”

“Ne, sinjoro! Mi preferas, ke vi subskribu al mi ricevon de 4,000 rubloj je l' konto de la kambio. Tiam per si mem rezultos ke mi ŝuldas al vi la duan duonon.”

“Pardonu, sinjorino, tion ĉi mi ne faros!”

“Kial do? Ĉu ne estas al vi egale?”

“Ne! Se mi subskribos tiun ĉi ricevon kaj poste mi efektive ricevos de vi 4,000 rublojn, tiam mi povos fanfaroni, ke vi

pagis al mi plene, kaj miaj konfidintoj diros, ke mi trompis ilin, ke mi konsilis al ili kontenti je 50 procentoj dum mi mem ricevis 100.”

“Sed mi diros al ili la veron.”

“Sed se ili ne kredos vin? Ne! Mi konsentas oferi 4,000 rublojn, sed mi ne volas perdi mian komercistan honoron.”

La vidvino enpensiĝis. Ŝi suspektis embuskon. La tuta ŝuldo estis ĉirkaŭ 60,000 rubloj; sekve la operacio metas en ŝian poŝon 30,000 da pura profito. La tuta demando estas, ĉu ŝi perdos el tiu ĉi sumo 4,000, se la sinjoro trompos ŝin. Prokrasti la tutan aferon por atendi la pagdaton de la kambio estis neeble. Unue la kreditoroj volas la monon tuj, minacante tiri ŝin al la juĝejo. Sed proceso estas malbona afero, graveda je neatendaĵoj. Due, dum la tuta tempo de la proceso ŝia komerco estos neebla, la komercaĵoj difektiĝos en la tenejo kaj fariĝos ekster-modaj. Fine elspezoj, tuta perdo de la kredito... Ne! Ŝi devas konsenti. Dē alia flanko, subskribita promeso preni duonon por la tuto ne havas forton antaŭ la tribunalo..

Tial la vidvino diris:

“Bone! Mi scias, Sinjoro Kostiĉ, ke vi estas honesta homo, kiu ne volos ekspluati malfeliĉan vidvinon kaj la orfojn de la mortinto, kiu vin amis. Mi volas nenian subskribitan promeson. Via vorto estas por mi pli forthavanta ol fero kaj stalo.”

Tiel la vidvino ricevis la subskribitajn de la edzo dokumentojn je la sumo de 52,000 kaj pagis 26,000 kontante. La kreditoroj estis tre kontentaj, kaj mia kuzo ricevis de ili rekompencan de 2,600 rubloj.

Post tri monatoj li prezentis al la vidvino la kambion kaj postulis la plenan sumon. La vidvino indignis, kriis, ploris, sed nenio helpis, ĉar la kuzo minacis per proceso.

Tiam la vidvino dentogrincante kaj insultante devis pagi. Oni ne povas bankroti je 8,000, kaj ĉiun trimonaton oni ne povas bankroti ankaŭ.

Nun oni komprenas, kial Sidor Karpoviĉ, komercisto de virinaj kaj infanaj manteloj, jakoj, "sakoj" kaj de aliaj objektoj de tiu ĉi speco, marŝis kolere en sia ĉambro kaj insultis mian kuzon plej indigne.

"Sed, Sidor Karpoviĉ," mi rimarkis, "propradire mi ne komprenas la kaŭzon de via kolero. En la fino de finoj mia kuzo ricevis nur sian propran monon."

"Kaj lia promeso? Lia promeso de honesta komercisto preni nur duonon?"

"Jes, lia promeso. . . Sed kial kaj kiel li promesis? Oni minacis, ke li, en kontraŭa okazo, ne ricevos eĉ kvaronon. Pardonu min por la ekzemplo, sed se mi iras en arbaro kaj oni kaptas min por tranĉi al mi la gorgon, kaj mi, por min elaceti, furas pagi difinitan sumon, ĉu mi efektive devas pagi?"

"Jen ekzemplo!" sarkasme ridis Sidor Karpoviĉ. "Kompari rabiston kun komercisto!"

"Tute ne! Mi ne volas diri ke komercisto estas rabisto. Sed du diversaj homaj povas fari similan aferon. En unu okazo oni diris: monon aŭ mi prenas perforte la vivon! kaj en la dua: duonon aŭ mi prenas perforte la tuton! En ambaŭ okazoj estas tre nature ne plenumi ĝin, se oni povas."

"Vi parolas tiel, ĉar vi ne komprenas la komerciston vivon."

"Mi ne estas komercisto, Sidor Karpoviĉ, sed mi pensas, ke la parolato estas simpla ĉiutagaĵo, ne speciale komercista afero. Cetere, mi ekzamenos ĝin de komercista vidpunkto. Via bofrato subskribis kambion, t.e. faris skribitan promeson pagi. Bone! Mia kuzo faris buŝan promeson cedi al via fratino duonon de tiu ŝuldo. Bone! Sed via bofrato

aŭ lia heredinto ne volis plenumi la skribitan promeson. Kiel do vi povas postuli ke alia plenumu ĝin? Se la unua estas honesta homo, kial la dua estos fripono pro la sama konduto, precipe se la promeso pri la donaco ne estis propravola? Mi povas montri al vi, ke al mia kuzo estis tre facile ricevi ne sole siajn 8,000 rublojn, sed ankoraŭ pli."

"Li efektive ricevis pli. Oni pagis al li 10 procentoj da rekompenco."

"Ne! Li povis ricevi ankoraŭ alian monon."

"Kiel do?"

"Kio malhelpus al li deteni ankoraŭ fremdan kambion de kelkaj mil rubloj, pagi el sia propra poŝto la kondiĉitan duonon kaj poste postuli de via fratino la tuton?"

"Tio ĉi estus ankoraŭ pli granda friponeco. Sed vi ne povas kompreni ĝin. Vi ne estas komercisto. Vi ne havas la komercistan etikon."

"Komercista etiko? Kio ĝi estas?"

"Jen! Vi eĉ ne aŭdis pri tiu ĉi besto?" diris Sidor Karpoviĉ sarkasme. "Laŭ la komercista etiko buŝpromeso superas kambion kaj ĉion skribitan. Se vi promesas al mi buŝe, vi devas plenumi la promesiton, ĉar mi ne povas vin devigi per forto fari ĝin, ĝuste pro la manko de via subskribo. Tial unufoja rompo de buŝpromeso faras vin nekredinda por ĉiam. Kambio estas afero tute alia: se vi ne pagas, mi povas vin devigi per la tribunalo fari ĝin."

"Jes!" diris mi ridante. "Same kiel oni devigis-pagi vian fratino! Jen kio estas via komercista etiko!"

"Mia fratino? Vi pensas, ke se mia fratino pagis 50 procentojn, oni kalkulas ŝin malhonestaj komercistino?"

"Vi parolas malprecize, Sidor Karpoviĉ! Ŝi estas nur duon-malhonestaj komercistino, ĉar unu duonon ŝi pagis."

Mia kunparolanto ridis.

"Mi jam diris, ke vi nenion komprenas en nia komercista etiko. Duonbankroto ne estas malhonestajo. Montru al mi komercistojn, kiuj neniam bankrotis! Vi trovos nur maloftajn unuojn, ĉar ĉiuj aliaj bankrotis du, tri, kvar kaj pli da fojoj. Multaj bankrotas tre regule, kiel se ili havus bankrotfebron. Kaj oni ne plendas. Unu bankrotas al alia, la alia al tria, detala komercisto al maldetalisto, maldetalisto al centra liveristo aŭ fabrikisto, fabrikisto al siaj kreditoroj. La homoj estas ligitaj per solidara bankrotado. Unu mano lavas la alian, kaj ambaŭ estas . . . "malpuraj!" mi finis.

"Ne! Puraj! Propradire estas tute egale, ĉu oni pagas unu al alia la plenan sumon aŭ nur duonon. Eĉ la regnoj konfesas tiun ĉi principon en siaj interrilatoj, ĉar tio estas la bazo de la Universala Poŝta Unuiĝo."

"Sed estas ja komercistoj, kiuj ne bankrotas. Se duonbankroto ne estas malhonestajo, kiel vi nomos la konduton de komercisto ĉiam paganta?"

"Mi nomos ĝin lukso. Ĉiu barono havas sian fantazion, kiu ne estas deviga por la meza-sana homo. Devigaj estas nur la neskribitaj leĝoj, la komercista tradicio, la komercista etiko, kaj ĉiu, kiu rompas ilin, estas fripono."

"Tiu etiko estas kimerio, kiu ne ekzistas. Ne estas komercista etiko. Estas homa etiko, homa ĝojo, homa nazkataro. Kaj se iu parolos al mi pri botista etiko, pri tombista ftizo, pri librotenista nazkataro, pri kandelista ĝojo, mi ridos rekte al lia vizaĝo."

Sidor Karpoviĉ fikse rigardis min kaj demandis:

"Ĉu vi efektive farus ĝin?"

"Certe mi farus ĝin! Kial vi min rigardas tiamaniere?"

"Mi esperas, ke vi estas medicinisto, vera medicinisto?"

"Kia stranga demando!"

"Prezentu al vi, ke malsanulo vizitas vin. Tiu ĉi malsanulo estas ftizulo, kankrulo, degeneranto, mallonge, homo danĝera por sia intima apudulo. Ni supozu, ke li havas fianĉinon kaj pretigas edziĝi. Ĉu vi avertus la fianĉinon aŭ siajn gepatrojn pri la danĝero?"

"Hm . . . tio ĉi estas malpermesata . . . Sed mi povas averti la malsanulon mem."

"Kaj se la malsanulo estos obstina kaj volos edziĝi? Kio? Vi silentas? Jes certe vi silentos! . . . Aŭ ni prenu alian ekzemplon. Mi, via paciento, ĉesas konfidi vin kaj invitas alian mediciniston por kontroli vin, sed sen via alesto kaj scio, ĉar mi timas ke via samprofesiano ne volos fari al vi honton kaj nomi vin fuŝisto. Se la nova medicinisto sciigus, ke mi havas alian kuraciston, kiun mi volas kontroli, ĉu li volus helpi al mi? Kio? Vi denove silentas? Sed tamen en aliaj cirkonstancoj oni havas la rajton kontroli, kaj estas tre multaj kontrolistoj en bankaferoj, en fabrikejoj, en konstruado, en fervojoj, en terkulturado kaj en aliaj profesioj. Ĉu mono, domo, vagono, rikolto estas pli grava al mi, ol mia sano, mia vivo? Kial do vi medicinistoj ne permesas al mi savi ĉiurimede per kontrolo tion, kiu laŭ mia opinio, eble falsa, sed tamen laŭ mia firma opinio estas la plej kara al mi? Jes! Vi medicinistoj havas medicinan etikon, kiu malpermesas al la kuracistoj malsekretigi la malsanojn, eĉ kiam ili estas venenaj, aŭ kontroli vian kuracon. Jes, ĉiuj profesioj kaj metioj havas diversajn etikojn, kaj ne sole diversajn etikojn, sed eĉ diversajn religiojn."

"Kion vi diras?"

"Tute simple! Ĉu vi ne aŭdis, kiel butikisto ĵuras per ĉiuj sanktuloj, ke la prezo anoncata de li al la aĉetanto estas la plej malalta, ke ĝi estas lia propra kosto, ke li donas la komercaĵon tiel

malkare, ĉar . . . nu, ĉar li hodiaŭ nenion vendis, aŭ ĉar ĝi estas la lasta restaĵo, aŭ ĉar vi mem plaĉas al li, k.t.p. ? . . . Vi ĝin certe aŭdis centfoje ?”

“Tio ĉi estas simpla malpiaĵo aŭ malsaĝaĵo de butikisto.”

“Nova eraro! La butikistoj estas nek malpiuloj nek malsaĝuloj. Por povi ion gajni kaj decidiĝi la aĉetanton, ili faras escepton en la apliko de ĵuroj, kiuj konsideriĝas kiel nulvalorantaj ekskluzive en la afero de ilia speciala profesio. En ĉiuj aliaj regionoj la butikistoj estas piaj homoj, fervore preĝas en la temploj, lernigas al siaj infanoj la religion, la komunan religion de la Kristanoj, ne la specialan de butikistoj.”

“Ĉu ne ekzistas ankaŭ specialaj politikaj ekonomioj, kontraŭaj al la ĝenerala ?” mi demandis por kaŝi la embarason.

“Kial ne ? Por privata homo ĉiu mono estas kapitalo. Se kartludisto gajnas, li grandigas sian kapitalon ; se li perdas, li malgrandigas ĝin. Sed de la vidpunkto de la regno, tio estas nek grandigo nek malgrandigo de la kapitalo, sed nur simpla transigo de mono el unu poŝo en alian. Same ekzistas ŝtelista politika ekonomio, ŝtelista etiko, ŝtelista punkto de honoro, ŝtelista tradicio, k.t.p.”

Mi silentis de konfuzo. En mia koro kreskis suferanta sento, kiu baldaŭ akre difiniĝis. Tio ĉi estis teruro. Efektive, la homaj interesoj estas tiel dividitaj, tiel kontraŭaj unu al alia, ke la bono, moraleco, pieco de unuj estas malbono, malmoraleco por aliaj. La feliĉo de unuj baziĝas sur la malfeliĉo de aliaj. Ne estas homa etiko : estas etiko de medicinistoj, de ŝuistoj. Ne estas homa politika ekonomio : estas politika ekonomio de agrikultoroj vilaĝanoj, de laboristoj, de fabrikistoj. La bela granda or-monero ŝanĝiĝis je rustantaj kupraj moneraĵoj, makulantaj la manojn de tiuj, kiuj ilin uzas. Mi estis tiel konsternita, ke mi forgesis, ke mi estas inteligenta homo kun universitata diplomo kaj ke Sidor Karpoviĉ estas malklera komercistaĉo, kaj mi diris :

“Mi dankas vin por la leciono, Sidor Karpoviĉ ! Sed diru, kion oni devas fari por kunigi ĉiujn tiujn etikojn en unu homa etiko, ĉiujn profesiajn politikajn ekonomiojn en unu homa politika ekonomio, k. t. p. ?”

Sidor Karpoviĉ atente rigardis min, fermis la malfermitajn fenestrojn kaj diris mallaŭte :

“Lasu tiujn ĉi senutilajn demandojn ! En Rusujo tio ĉi estas danĝera temo.”

EL “TUTMONDA ANEKDOTARO”

En la Lernejo

Diris instruisto dum la gramatika instruo :

“Ni nun volas formi frazojn kun personaj pronomoj : mi, vi, ŝi, li, k. t. p. Se ekzemple la patro dirus ‘Mi foriras,’ kion respondus tiam la patrino al patro ?”

Lernanto: “Vi restos hejme.”

Nova Bubeto

Patrino: “Sed bubeto, jam denove vi batigadis kun Pepito, kaj kia nun estas via eksteraĵo ! Jam ree mi bezonas aĉeti por vi novan vestaĵon.”

Fileto: “Ho ! Vi do nur vidu Pepiton ! Lia patrino bezonas tute novan bubeton.”

THE BEGINNER AND HIS TROUBLES

"I am overwhelmed with amazement that you do not have more of the department 'The beginner and his troubles' in the journal. I am quite sure it would be acceptable to ninety per cent of your readers," writes M. E. Collins.

That sometimes surprises us, too. But it never overwhelms us with amazement, for when one comes down to that page he ardently wonders what to put in it and what to leave out. Just to please Mr. Collins and the rest of the ninety per cent we seize the first sentence of the last manuscript received, evidently from a beginner:

Jen estis unufoje homo, kiu lokis siajn retakaptilojn.

Here is a sentence grammatically above reproach. It is excellent English, too: *There was once a man who had set his snares.*

This is the trouble of the beginner, the advanced student and even the expert—thinking in the mother-tongue, especially when translating.

Jen means *behold*, and while not necessarily emphatic it usually applies to some occasion of surprise (*look!*), something to command attention, *now*. Used in this way, *there* has no reference to place, has really no meaning, being employed to "limber up" the sentence. So *estas* alone is used, and not **jen estas** or *tie estas*.

Unufoje means *once*, one "time," but it does not convey the evasive sense of *once upon a time*; it is mathematical, and the precedent of *twice*, *thrice*, etc. If you want the word for a wholly indefinite date, it is better to use *iam*.

Homo means *human being* indefinitely, and **viro** *a man*.

Loki for *set* or *place* traps, is not so

good as **arangi**, or **pretigi**.

The author of this translation writes good English, and probably reads Esperanto fluently. But he must read much Esperanto literature before he can write good Esperanto. For example, the average fourteen-year-old American has been using English thirteen years and can write a grammar school essay, but he has not learned to write matter which would look well in print.

Don't try to write Esperanto for publication while you are too young. Be glad that you can read, and do so—read, read, read.

That for the beginner whose grammar is "perfectly good." For the beginner whose grammar is bad, we can only advise careful study of the text book. We have seen a post card written by a young lady who is supposed to have been an Esperantist for a year, in which she calmly says **mi voli al fari** for *I wish to do*. Why not, indeed? The vocabulary says that *wish* is **voli**, *to* **al**, and *do* **fari**. She had studied the vocabulary, but not the grammar.

Editor: I would ask your criticism on the following sentence: **Venu kaj laboru (aŭ labori) en mia ĝardeno.** I notice that many writers use the infinitive **labori**, but it strikes me that the imperative **laboru** should be used, as it has the same force as the imperative **venu**. Which would you regard as correct?

—W. L. C.

It is simply a matter of preference, either form being correct, though perhaps there is a shade of difference in meaning. In English, *come and see me* and *come to see me* are both correct, though probably the fanatics who strive toward the ever-shifting goal of "scholarly English" use the latter form.

LA KUKUNJANA PAROĤESTRO

Esperantigita el la Franca laŭ A. Daudet de

BENEDICT PAPOT

La abato Martino estis paroĥestro de—Kukunjano.

Tiel bona kiel la pano, tiel vera kiel la oro, li patre amis siajn Kukunjananojn: por li, lia Kukunjano jam estus paradizo sur la tero, se liaj Kukunjananoj al li donus iom pli da kontentigo. Sed, ho ve! la araneoj ŝpinis en la konfesejo, kaj dum la bela paska tago restis la hostioj en la fundo de la sankta kaliko. Tio vundis la koron de la bona pastro kaj li ĉiam petis de Dio, kiel favoro, ke li ne mortu antaŭ ol li estos rekondukinta al la ŝafejo sian disigitan aron.

Nu, vi vidos, ke Dio lin aŭdis.

Dimanĉon, post la diservo, supreniris Sinjoro Martino en la katedron.

- *Li diris:*

Miaj gefratoj, vi kredos min se vi volas, lastnokte mi trovis min, mi mizera pekulo, ĉe la pordo de la paradizo.

Mi frapis: Sankta Petro malfermis al mi.

"Nu! Estas vi, mia bona Sinjoro Martino," li diris al mi, "Kia bona vento alkondukas vin? Kaj kion mi povas fari por vi?"

"Bela Sankta Petro, vi, kiu tenas la ŝlosilojn de la paradizo, ĉu vi povus diri al mi, se mi ne estas tro sciema, kiom da Kukunjananoj vi havas en la paradizo?"

"Mi havas nenion, kion mi povas rifuzi al vi, Sinjoro Martino; sidiĝu do, ni vidos la aferon kune."

LA KUKUNJANA PAROĤESTRO

Kaj Sankta Petro prenis sian grandan libron, malfermis ĝin, surmetis siajn okulvitrojn:

"Lasu nin vidi: Kukunjano, vi diris—Ku—Ku—Kukunjano. Tie ni estas! Kukunjano. Mia bona Sinjoro Martino, la pago estas tute ne skribita! Ne unu animo! Ne pli da Kukunjananoj ol fiŝostoj en meleagrino!"

"Kiel! Neniu el Kukunjano ĉi tie? Neniu? Ne estas eble! Rigardu do pli bone!"

"Neniu, sankta homo. Vidu mem, se vi kredas, ke mi ŝercas."

Mi, Dio mia, mi piedfrapis kaj kun manoj kunmetitaj mi kriegis por kompatio.

Tiam Sankta Petro diris:

"Kredu min, Sinjoro Martino, vi ne devas tiamaniere malbonigi al vi mem la sangon, ĉar vi povus per tio havi apoplekcion. Post ĉio, tio ne estas via peko. Viaj Kukunjananoj kredeble pasas iom da kvaranteno en la purgatorio."

"Ha, per bonfarado, granda Sankta Petro! Farigu, ke mi povos ilin almenaŭ vidi kaj konsoli."

"Volonte, mia amiko. Jen, piedvestu tiujn ĉi sandalojn, ĉar la vojeto ne estas tre bone. Jen estas bone! Nun vojiru rekte antaŭen. Ĉu vi vidas—tie,—malproksime—ĉe la turno? Vi trovos tie arĝentan pordon tute kovritan per nigraj krucoj—dekstramane. Vi frapos, oni malfermos al vi. Bonan tagon. Restu sana kaj fortika."

Kaj mi vojiris—mi vojiris! Kia vojirado! Miaj haroj stariĝas pripensante pri tio! Malgranda vojeto, plenigita de dornarbetaĵoj, de karberoj kiuj lumadis kaj de serpentoj kiuj sibladis, alkondukis min al la arĝenta pordo.

"Tok, tok!"

"Kiu frapas?" diris raŭka kaj plenda voĉo.

BENEDICT PAPOT

"La paroĥestro de Kukunjano."

"De—?"

"De Kukunjano."

"Ha! Eniru."

Mi eniris. Granda bela anĝelo, kunflugiloj tiel malhelaj kiel la nokto, kun vesto tiel hela kiel la tago, kun slosiloj el diamantoj pendantaj de la zono, skribadis,—kra—kra— en granda libro, pli granda ol tiu de Sankta Petro.

"Fine, kion vi volas kaj kion vi demandas?" diris la anĝelo.

"Bona anĝelo de Dio, mi volas scii—mi eble estas treege sciema—ĉu vi havas tie ĉi la Kukunjananojn?"

"La—?"

"La Kukunjananojn,—la anojn de Kukunjano,—tial ke, estas mi—kiu estas ilia paroĥestro."

"Ha! La abato Martino, ĉu ne?"

"Por servi al vi, Sinjoro anĝelo."

"Kukunjano, do, vi diras"—kaj la anĝelo malfermas kaj ekturnas la foliojn de sia granda libro, malsekigante sian fingron per kraĉaĵo por ke la folio glitu pli bone.

"Kukunjano"—li diris kun longa ekĝemo. "Sinjoro Martino, el Kukunjano en la purgatorio ni havas neniun."

"Jesuo! Mario! Josefo! Neniu el Kukunjano en la purgatorio? Ho! Granda Dio! Kie do estas ili?"

"Nu! sankta viro, ili estas en la paradizo. Kie, diable, vi volas, ke ili estu?"

"Sed mi venas ja de la paradizo—"

"Vi de tie venas! Nu?"

"Nu! ili ne estas tie! Ho! bona patrino de la anĝeloj!"

"Kion vi volas, Sinjoro paroĥestro? Se ili ne estas en la paradizo nek en la purgatorio, ne ekzistas mezoloko, ili estas—"

LA KUKUNJANA PAROĤESTRO

"Sankta Kruco! Jesuo, filo de Davido! Ho ve! ho ve! Ĉu estas eble? Ĉu tio povas esti mensogo de la granda Sankta Petro? Tamen la kokon mi ne aŭdis kanti! Ho ve! Kiel mi iros en la paradizon, se miaj Kukunjananoj ne estas tie?"

"Aŭskultu, mia malfeliĉa Sinjoro Martino, tial ke vi volas, ĉiel ajn, esti certa pri tio ĉio kaj vidi per viaj propraj okuloj kio estas, sekvu tiun ĉi vojeton, kuru rapide, se vi scias tiel fari. Vi trovos maldekstre pordegon. Tie vi sciigos pri ĉio. Dio donas tion al vi."

Kaj la angelo fermis la pordon.

Estis longa vojeto tute pavimita per ruĝaj fajraj karboj. Mi ŝanceliĝis kvazaŭ mi estus drinkinta, mi faletis! mi estis tute malsekigita, ĉiu haro de mia korpo havis ĝian guteton da ŝvito, kaj mi spiregis de soifo. Sed kredu min, dank' al la sandaloj kiujn al mi pruntedonis la bona Sankta Petro, mi ne bruligis miajn piedojn.

Kiam mi estis sufiĉe paŝinta, mi vidis, maldekstren, pordon—ne, pordegon—grandegan pordegon, kiu estis tute nefermita, kiel la pordo de granda forno. Ho! infanoj miaj! Kia vidiĝo! Tie, oni ne demandas al mi mian nomon; tie, ne ekzistas registrolibro. Per amasoj, plenasporde, oni eniras tien, miaj fratoj, kiel vi eniras, dimanĉon, en la drinkejon.

Mi ŝvitegis, kaj tamen mi malvarmiĝis, mi frosttremiĝis. Miaj haroj stariĝis. Mi flaris la brulodoron, la rostigitan karnon, ion kiel la odoron kiu disŝutiĝas en nia Kukunjano, kiam Elio, la hufforgisto, bruligas, por bati ĝin, la hufon de maljuna azeno. Mi ne povas spiri en tiu ĉi malbonodora kaj brula aero. Mi aŭdis terurajn kriojn, ekĝemegojn, blekegojn kaj blasfemojn.

"Nu ĉu ci eniras aŭ ne eniras?" diris al mi kornport-

BENEDICT PAPOT

anta demono, min borante per sia forkego.

“Mi ? mi ne eniras. Mi estas amiko de Dio.”

“Ci estas amiko de Dio ! Nu, malbenita favulo ! kion ci venas fari tie ?”

“Mi venas—Ha ! ne parolu al mi pri tio, ĉar mi ne povas pli stari—mi venas—mi venas el malproksime—malfiere—por demandi vin ĉu—ĉu—hazarde—vi havus tie ĉi—iun—iun el Kukunjano ?”

“Ha ! fajro de Dio ! Ci diras malspritaĵojn kvazaŭ ci ne scias, ke estas tie la tuta Kukunjanaro ! Vidu, malbela korvo, rigardu—kaj ci vidos kiel ni aranĝas ilin tie ĉi, ciajn famajn Kukunjananojn !”

Kaj mi vidis, meze de terura flamturigo, Grandan-Kokgalinon,—vi ĉiuj konis lin, miaj fratoj,—Kokgalinon, kiu sin tiel ofte ebriigis, kaj tiel ofte skuis al sia malfeliĉa edzino la pulojn (batis ŝin).

Mi vidis Katarinon,—la malgrandan malbonulinon—kun ŝia suprenturnita nazo—kiu kuŝiĝis sole en la garbejo—vition rememoras, santaŭguloj ! Sed ni preterpasu, mi jam diris tro pri tio.

Mi vidis Paskalon, la glufingrulon, kiu faris sian oleon el la olivoj de Sinjoro Juliano.

Mi vidis Babeton, la postrekoltantinon, kiu, postrikoltante, por fini pli rapide sian garbon, ĉerpis plenmane el la garbejo.

Mi vidis mastron Grapason, kiu tiel bone oleumis la radon de sia puŝveturilo.

Kaj Dofinon, kiu vendis tiel kare la akvon el sia putro.

Kaj Tordulon, kiu ĉiufoje kiam li min renkontis dum mi portis la sanktan hostion, preterpasadis, kun la ĉapo sur la